

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion tulo- ja meno-
arvion ja tilinpäätöksen perusteista annetun lain muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtion tulo- ja menoarvion ja tilinpäätöksen perusteista annettuun lakiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan valtioneuvoston myöntämistä valtiontakauksista määrätään suoritettavaksi maksu. Takausmaksun määrä vahvistetaan asetuksella.

Lakiehdotus liittyy vuoden 1982 tulo- ja menoarvioesitykseen. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1982 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Valtiontakauksen myöntämisestä ei ole olemassa säännöksiä. Hallitusmuodon 64 §:n mukaan valtiolainan ottamiseen vaaditaan eduskunnan suostumus, minkä perusteella on katsottu, että valtiontakauksen myöntämisen edellyksenä on eduskunnan antama erillinen suostumus. Valtion takausvastuu voi eräissä tapauksissa perustua myös lakiin. Valtioneuvoston yksittäiset takauspäätökset perustuvat eduskunnan antamiin yrityskohtaisiin takausvaltuuksiin.

Näiden valtiontakauksien myöntämisen pääasiallisena tarkoituksena on ollut edistää kansantalouden kannalta tärkeiden investointien rahoitusta varsinkin silloin kun hankkeet edellyttävät ulkomaista rahoitusta. Valtiontakauksen saamisen on katsottu helpottavan suomalaisten lainanottajien pääsyä kansainvälisille pääomamarkkinoille samalla kun se on vaikuttanut edullisesti ulkomaisten lainojen saatuuteen ja ehtoihin.

Valtioneuvoston päätöksellä myönnettyjen ja voimassa olevien takauksien yhteismäärä oli vuoden 1980 lopussa noin 13,6 miljardia markkaa. Tästä määrästä noin 11,3 miljardia mark-

kaa oli ulkomaanrahan määräisten velkojen vakuutena. Valtion takausvastuuta erityisesti ulkomaisista luotoista voidaan pitää varsin huomattavana verrattuna esimerkiksi valtion omaan ulkomaiseen velkaan, joka vuoden 1980 lopussa oli noin 10,1 miljardia markkaa.

2. Takausmaksun asettaminen

Valtioneuvoston päätökseen perustuvista valtiontakauksista ei ole toistaiseksi peritty takausmaksua päinvastoin kuin esimerkiksi Valtiontakauslaitoksen myöntämistä takauksista, joista peritään takausmaksu valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan. Valtiontakauksen saaminen on etu, josta lainanottajalle koituu taloudellista hyötyä samalla kun takaukset muodostavat valtiolle varsin huomattavan taloudellisen vastuun, joka muun muassa vaikuttaa omalta osaltaan valtion ulkomaisen luotokelpoisuuden arviointiin.

Takausmaksun asettamista voidaan perustella myös oikeudenmukaisuuden ja tasapuolisuuden vaatimuksella. Valtioneuvoston myöntämät valtiontakaukset ovat vain varsin harvojen yritysten käytettävissä. Voimassa olevia

eduskunnan myöntämiä takausvaltuuksia on tällä hetkellä 20 yrityksellä, joista viisi on rahoituslaitoksia. Lähes kaikki edellä mainitut yritykset ovat kooltaan varsin suuria. Käytännössä ei esimerkiksi pienellä ja keskisuurella teollisuudella ole mahdollisuuksia maksuttomien valtiontakauksen saamiseen, vaan ne joutuvat turvautumaan maksullisiin vakuusmuotoihin.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan, että valtion tulo- ja menoarvion ja tilinpäätöksen perusteista annettuun lakiin (136/31) lisätään uusi 12 f §, johon otettaisiin säännökset erityisestä takausmaksusta. Lakiehdotuksen mukaan olisi valtioneuvoston myöntäessään eduskunnan antaman suostumuksen perusteella kotimaisen tai ulkomaisen luoton tai muun siihen verrattavan sopimusvelvoitteen vakuudeksi valtiontakauksen määrättävä takauksesta suoritettavaksi takausluoton pääoman mukaan määräytyvä maksu. Takausmaksu kannettaisiin kertajä vuotuismaksuina, joiden määrät vahvistettaisiin asetuksella. Takausmaksut voisivat olla eri suuruiset kotimaisille ja ulkomaisille luotoille. Asetusluonnos on esityksen liitteenä.

Tarkoituksena on, että takausmaksut olisivat kotimaisten luottojen osalta suuremmat kuin ulkomaisten. Valtiontakausjärjestelmällä on pyritty nimenomaan helpottamaan ulkomaisen pääoman tuontia, sillä käytännössä valtiontakaus on usein ulkomaisen obligaatiolainan liikkeeseen laskun edellytyksenä. Tavallisesti valtiontakaus myös parantaa suomalaisten yritysten saamien ulkomaisten luottojen ehtoja. Kotimaisen lainan saatavuuden kannalta valtiontakauksia ei sen sijaan useinkaan voida pitää välttämättömänä.

Lakiehdotuksessa mainitulla muulla luottoon verrattavalla sopimusvelvoitteella tarkoitetaan lähinnä rahoitustyyppisiä vuokrasopimuksia, jotka tulevat kysymykseen esimerkiksi lentokoneiden hankinnoissa mutta mahdollisesti myös investointihyödykkeiden rahoittamisessa. Muuna sopimusvelvoitteena voidaan pitää myös valtion antamaa vastatakausta.

Pykälän 2 momentti antaa valtioneuvostolle mahdollisuuden erityisistä syistä päättää, ettei takausmaksua määrätä. Eduskunnan suostumukseen perustuvat valtioneuvoston takauspäätökset saattavat nimittäin liittyä sellaisiin erillisratkaisuihin, joissa takausmaksun määräämistä ei voida pitää perusteltuna. Esimerkkinä tästä voidaan mainita ulkomaisen valtion hyväksi annettu valtiontakaus.

Takausmaksujen perinnän helpottamiseksi ehdotetaan, että takausmaksu saadaan ilman tuomiota tai päätöstä ulosottaa siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin on säädetty.

3. Asian valmistelu

Esitys perustuu oleelliselta osin valtiovarainministeriön asettaman valtiontakaustryöryhmän selvitykseen. Työryhmässä olivat valtiovarainministeriön lisäksi edustettuina valtiokonttori ja Valtiontakauslaitos. Työryhmä teki myös valtiontakauksen yritystaloudellista merkitystä koskevan kyselyn, joka suunnattiin valtiontakauksia saaneisiin yhtiöihin ja rahalaitoksiin. Selvityksestä pyydettiin lausunnot paitsi valtiovarainministeriön eri osastoilta myös kauppa- ja teollisuusministeriöltä, Suomen Pankilta, valtiokonttorilta sekä Valtiontakauslaitokselta. Lausunnoissa suhtauduttiin takausmaksun asettamiseen yleisesti ottaen myönteisesti.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Takausmaksujen tuotto riippuu olennaisesti asetuksella vahvistettavien maksujen määrästä. Ehdotettavien takausmaksujen tarkoituksena ei ole kohtuuttomasti vaikeuttaa valtiontakauksen saamista, vaan lähinnä asettaa lainanottajat erityisesti kotimaisten luottojen vakuuksien järjestämisessä nykyistä tasapuolisempaan asemaan. Takausmaksujen perimisellä pyritään myös siihen, että yritykset aktiivisesti etsisivät muita vakuusmuotoja, milloin valtiontakaus ei ole välttämätön lainan saannin tai edullisten lainaehtojen saavuttamiseksi.

Koska takausmaksut tulevat koskemaan vain uusia valtiontakauksia, alkavat niistä perityt maksut kertyä varsin hitaasti. Arvion mukaan kestää noin 8—10 vuotta, ennen kuin valtion vastuulla ja valtiokonttorin hoidossa oleva takauskanta on uusiutunut, minkä jälkeen voidaan olettaa takausmaksujen koskevan kaikkia valtioneuvoston päätöksen nojalla myönnettyjä valtiontakauksia. Niin ikään vastaista valtiontakauksen määrän kehittymistä on vaikea ennustaa, koska kehitys riippuu paitsi yritysten rahoitus- ja investointisuunnitelmista myös koti- ja ulkomaisilla rahamarkkinoilla vallitsevasta tilanteesta.

Valtion vuoden 1982 tulo- ja menoarvioesityksessä arvioidaan takausmaksun käyttöönottamisesta kertyvän mainittuna vuonna 6 500 000 markkaa. Tämän mukaisesti hallitus tulee esittämään, että valtiontakauksesta kannetaan sekä kertamaksua että vuotuismaksua, joiden kummankin suuruus olisi 0,25 % kotimaisen luoton takauksesta ja 0,15 % ulkomaisen luoton takauksesta. Tuottoarvio perustuu myös siihen, että valtiontakausten määrä pysyy viime vuosien tasolla.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1982.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion tulo- ja menoarvion ja tilinpäätöksen perusteista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään valtion tulo- ja menoarvion ja tilinpäätöksen perusteista 24 päivänä huhtikuuta 1931 annettuun lakiin (136/31) uusi näin kuuluva 12 f §:

12 f §

Myöntäessään eduskunnan antaman suostumuksen perusteella kotimaisen tai ulkomaisen luoton tai muun siihen verrattavan sopimusveloitteen vakuudeksi valtiontakauksen on valtioneuvoston määrättävä siitä suoritettavaksi takausluoton pääoman tai sopimusveloitteesta valtiolle aiheutuvan vastuun mukaan määräytyvä maksu. Takausmaksu kannetaan sekä kertamaksuna että vuotuismaksuna, joiden määrät vahvistetaan asetuksella. Takausmaksu

voi olla kotimaiselle ja ulkomaiselle luotolle erisuuruinen.

Valtioneuvosto voi erityisistä syistä päättää, ettei takausmaksua määrätä.

Takausmaksu saadaan ilman tuomiota tai päätöstä ulosottaa siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1982.

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 1981

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Abti Pekkala*

Asetus

valtiontakauksista perittävistä maksuista

Valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn ministerin esittelystä säädetään valtion tulo- ja menoarvion ja tilinpäätöksen perusteista 24 päivänä huhtikuuta 1931 annetun lain 12 f §:n nojalla, sellaisena kuin se on päivänä kuuta 1981 annetussa laissa:

1 §

Valtioneuvoston päätöksellä myönnetystä valtiontakauksesta on suoritettava valtiolle takausmaksu sen mukaan kuin tässä asetuksessa säädetään.

2 §

Takausmaksu kannetaan sekä kertamaksuna että vuotuismaksuna, joiden kummankin suuruus on kotimaisen luoton tai sopimusvelvoitteen takauksesta 0,25 prosenttia ja ulkomaisen luoton tai sopimusvelvoitteen takauksesta 0,15 prosenttia.

3 §

Kertamaksu takausluotosta suoritetaan nostopäivänä. Kertamaksun määrä lasketaan takausluoton koko pääomalle.

Vuotuismaksu takausluotosta suoritetaan puolivuositain etukäteen. Ensimmäinen maksukausi alkaa takausluoton nostopäivää seuraavan kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä. Vuotuismaksun määrä lasketaan maksukauden alkamispäivänä maksamatta olevalle pääomalle. Vuotuismaksu on suoritettava kahden viikon kuluessa maksukauden alkamispäivästä.

4 §

Luottoon verrattavan muun sopimusvelvoitteen osalta sekä kertamaksu että vuotuismaksu suoritetaan valtiovarainministeriön määräämänä ajankohtana. Maksujen määrä lasketaan valtiolle sopimuksesta aiheutuvan vastuun perusteella, jonka määrän valtiovarainministeriö vahvistaa.

5 §

Pääoman vasta-arvo muun kuin Suomen rahan määräisissä luotoissa määräytyy asianomaisen valuutan takausluoton nostopäivänä tai maksukauden alkamispäivänä voimassa olevan Suomen Pankin myyntikurssin mukaan.

Luottoon verrattavan sopimusvelvoitteen aiheuttaman vastuun vasta-arvon muissa kuin Suomen rahan määräisissä sopimuksissa vahvistaa valtiovarainministeriö.

6 §

Määräajassa suorittamatta jääneestä takausmaksusta peritään 16 prosentin suuruinen viivästyskorko.

7 §

Takausmaksun perimisestä huolehtii valtiokonttori. Tarkempia määräyksiä takausmaksun perimisestä antaa tarvittaessa valtiovarainministeriö.

8 §

Takausluoton saajan on toimitettava valtiokonttorille tiedot takausluoton nostoista ja maksukauden alkamispäivänä maksamatta olevasta luoton määrästä sekä muut valtiokonttorin tarvitsemat selvitykset.

9 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1982.